

ÅRSRAPPORT FLORAVÄKTARNA 2022

2023-02-06

Floraväktarverksamheten 2022

Organisation

Floraväktarna är ett nätverk av naturintresserade personer som på ideell bas är med och bevakar och ökar kunskapen om våra hotade växter. Floraväkteriet samordnas regionalt av de lokala botaniska föreningarna och i två fall länsstyrelser. I varje region finns en eller ett par personer utsedda att koordinera verksamheten. Svenska Botaniska Föreningen ansvarar för den nationella samordningen av floraväkteriet. Det görs genom en halvtidstjänst som sedan 2020 har innehafts av Sofia Lund.

Floraväktare

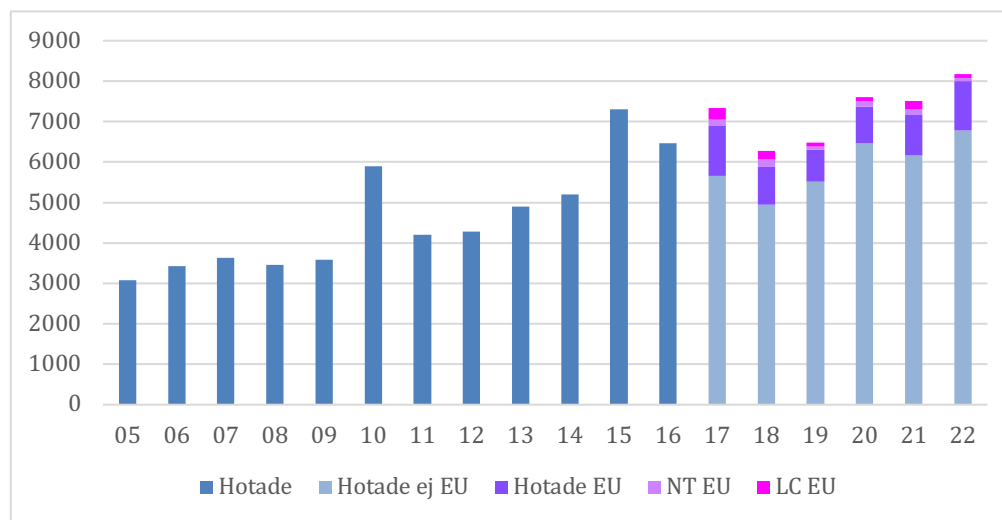
Det har framförts önskemål om mer kommunikation från nationell samordnare direkt till floraväktarna. Under året har därför ett floraväktarregister upprättats. Därmed har vi också fått bättre koll på hur många vi är.

Att intresset för verksamheten är stort märks och under året tillkom nästan hundra nya floraväktare. Vid årsskiftet 2022/23 var vi totalt 727 floraväktare.

Under året har ungefär 450 floraväktare varit aktiva i verksamheten, antingen som rapportörer eller som medobservatörer.

Antal floraväktade lokaler

Under året har 9 923 lokaler floraväktats, 8 174 av dem är lokaler för hotade arter och EU-arter (Annex 2, 4 & 5). Den senare siffran har ökat stadigt under senare år.

Figur 1: Diagrammet visar antal floraväktade lokaler för hotade arter och EU-arter under perioden 2005–2022.

Validering

Valideringen har löpt på bra under året. Vid årsskiftet 2022/2023 var 54% av alla floraväktarposter i Artportalen validerade.

Floraväktar-app

Inför sommaren lanserades en uppdaterad version av floraväktar-appen. Ändringarna som gjordes var främst av teknisk karaktär och de har gjort att appen under året fungerat avsevärt bättre än tidigare. Under våren informerades det ganska mycket om appen i de lokala botaniska föreningarna. Det har gjort att appen nu används flitigt. Hela 155 personer använder appen och under året gjordes drygt 2000 floraväktarrapporter via den.

Floraväktarmanual och annat stödmaterial

En handledning om floraväktarieriet och annat stödmaterial som kan vara till hjälp för den enskilde floraväktaren finns på Svenska Botaniska Föreningens hemsida www.svenskbotanik.se/floravaktarna. Motsvarande handledning och stödmaterial finns även för floraväktarsamordnare. Materialet uppdateras löpande.

Floraväktarläger

I somras ordnade Svenska Botaniska Föreningen två floraväktarläger, ett i Jokkmokk och ett i Östergötland.

Andra veckan i juni var vi sexton personer som tog oss till Jokkmokk för att leta efter norna. Vår bas under veckan var Jokkmokks vandrarhem. Under fem inventeringsdagar åkte vi ut i grupper om två eller tre personer åt olika håll. Det blev långa fältdagar med en och annan strapats. Vi lyckades tajma blomningen perfekt. Att arten var i blom kunde vi konstatera redan på väg till Jokkmokk. Många av de gamla lokaluppgifter vi fått var vaga så det gällde att studera kartunderlaget noga och försöka hitta platser med lämplig miljö. Ibland lyckades vi, och ibland inte. Under veckan eftersökte vi arten på 84 lokaler och återfann den på 56 lokaler. Vi räknade totalt till 1944 plantor. Av de 56 lokalerna hade nitton lokaler färre än tio plantor och sex lokaler fler än hundra. På den talrikaste lokalen räknade vi 199 plantor.

Det andra lägret hölls i Östergötland i mitten av juni. Vi bodde då på ett vandrarhem vid Göta kanal i Norsholm. Under dagarna åkte vi ut i grupper om två eller tre personer åt olika håll och floraväktade i Norrköping, Finspång, Linköping, Söderköping, Valdemarsvik och Åtvidabergs kommuner. Fokusart under lägret var strandviol. Arten växer i den här delen av landet på strandängar längs sjöar och vattendrag, ibland i stora antal. Strandviol har inte tidigare floraväktats, så vi hade ganska vaga uppgifter att gå på. Turligt nog var det ett bra år med fin blomning så där arten fanns kvar gick den relativt lätt att återfinna. Vi återfann arten på 23 lokaler av 43 besökta. Totalt räknade vi närmare 10 000 plantor! För att få lite variation passade vi på floraväktade även andra arter som det var bra inventeringstid för, bland annat lungrot, luddvicker och

hartmansstarr. Vi fick se fina platser och vi fick en hel del gjort. På kvällarna summerade vi dagen, diskuterade svårigheter och planerade för nästa dag. Kunskap och erfarenheter utbyttes. Flera deltagare var nybörjare som under lägret fick lära sig hantverket.

Utförligare rapporter från sommarens läger finns på Svenska Botaniska Föreningens hemsida.

Ytterligare floraväktarläger har även ordnats av lokala botaniska föreningar, bland annat i Bohuslän.

Nationell samordning

Den viktigaste arbetsuppgiften för den nationelle samordnaren är att stötta de regionala samordnarna. Det görs via telefon, mail och möten. Stödet anpassas efter behovet i respektive region.

Samordnaren för också en kontinuerlig dialog med SLU Artdatabanken om hur insatserna ska prioriteras, vilka arter det just nu behövs mer data om och hur floraväkteriet bäst bör göras. I arbetet ingår även att kontinuerligt stöta på SLU Artdatabanken så att floraväkteriets stödfunktioner i Artportalen kontinuerligt förbättras. Under våren fick vi till en länge efterlängtd funktion så att vi nu kan arkivera floraväktarlokaliter som inte längre är aktuella att floraväkta. Under året har Sofia även deltagit i Artportalrådet, den nationella valideringsgruppen för kärlväxter och i SLU Artdatabankens expertkommitté för kärlväxter.

I arbetet ingår även hantering av data i Artportalen och kvalitetssäkring av densamma. Under året har en särskild satsning gjorts för att få ordning på floraväkteriet i Östergötland. De relativt nytillträdde floraväktarsamordnarna Therese Åström och Monika Sunhede har kommit in i arbetet och har en plan för hur floraväkteriet ska utvecklas i länet. Under året har datat i Artportalen kompletterats och städats. Med bra möten och ett floraväktarläger under försommaren har många floraväktare, både gamla och nya, fått ny energi och under året floraväktades det avsevärt mer än tidigare. Mycket roligt!

Floraväktarråd

Sedan 2008 finns ett floraväktarråd om fem personer. Gruppen har en rådgivande funktion och är ett diskussionsforum för att ge samordnaren stöd i verksamheten.

Floraväktarrådet består i dagsläget av:

- Jan Andersson, Svenska Botaniska Föreningen och floraväktarsvarig i Stockholms län
- Mora Aronsson, Svenska Botaniska Föreningen och floraväktarsvarig i Uppsala län
- Margareta Edqvist, floraväktarsamordnare i Jönköpings län och tidigare nationell samordnare

- Sebastian Sundberg, SLU ArtDatabanken
- Åke Widgren floraväktarsamordnare i Blekinge län

Floraväktarrådet har ett möte årligen i november/december. Detta år träffades vi i Nässjö 2021-12-09 för att summera årets verksamhet och planera 2023 års verksamhet.

Information, artiklar och rapporter

Att sprida information om floraväktariet är ett sätt att hålla entusiasm och engagemang uppe hos dem som floraväktar, att sprida intresset och rekrytera nya floraväktare och att få myndigheter och andra som på olika sätt arbetar med naturvård att förstå vikten av det arbete som görs. Information om floraväktariet sprids i olika forum och formuleras för olika målgrupper. Under året har information om floraväktariet spridits bland annat genom:

- Naturmorgon i Sveriges Radio P1 följde med floraväktaren Ingela Carlström ut och gjorde ett bra reportage om verksamheten.
- Artiklar och reportage i Svenska Botaniska Föreningens två tidskrifter. I tidskriften Vilda Växter har floraväktariet synliggjorts genom korta notiser på en eller ett par sidor.
- Inlägg i Facebookgruppen Floraväktarna som vid årsskiftet 2022/2023 hade 800 medlemmar.

Under året har ett flertal artiklar och rapporter om rödlistade växtarter publicerats där data från floraväktariet har använts. Dessa artiklar och rapporter bidrar till förståelsen av de rödlistade arternas ekologi, kunskap som är avgörande i arbetet med att bevara biologisk mångfald. I bilaga 1 listas en del av alla de artiklar och rapporter som på något sätt anknyter till floraväktariet som har publicerats under året.

Floravård

Flera av de lokala botaniska föreningarna har ett etablerat samarbete med sin länsstyrelse kring floravård. På en del håll gör föreningen själva floravårdande åtgärder (då i samråd med såväl länsstyrelsen som markägare), bland annat så fagar och slåttrar man gamla slåtterängar och restaurerar viktiga växtplatser. För bland annat mosippa, fältgentiana och finnögonröst bedriver man förnygringsförsök för att se vilka metoder som ger bäst utfall.

De lokala föreningarna hanterar även ett stort antal ärenden där olika projekt (bygglov, kabeldragning, skogsbruk, osv) berör växtplatser för rödlistade arter. I en del ärenden författas skrivelser och i andra åker man ut i fält tillsammans med entreprenören och visar på var växtplatsen finns och diskuterar lämpliga åtgärder för att undvika skada. I en del fall har man även gått till länsstyrelse och/eller polis då det funnits tecken på att artskyddsbrott.

Ekonomi

Finansieringen av floraväxteriet är ett huvudbry. För att på sikt hålla verksamheten ute i landet i gång är det viktigt att den ekonomiska ersättningen för floraväxteriet kommer upp i en nivå som dels täcker kostnader för verksamheten, det kan vara till exempel kostnader för möten och båtresa om man behöver komma ut till öar, och dels gör det möjligt att betala ut bilersättning till aktiva floraväktare. De bidrag vi under senare år har fått från Naturvårdsverket har inte stått i proportion till kostnaderna. Från Svenska Botaniska Föreningen har vi som mål att floraväxteriet ska ha en stabil finansiering. Under året har vi jobbat på flera fronter för att nå dit. Vi för en konstruktiv dialog med SLU ArtDatabanken och Naturvårdsverket om nya former för finansiering som bättre motsvarar det arbete floraväxteriet bidrar med. Under året har vi även försökt hitta finansiering via privata stiftelser. Vi är inte i mål, men för årets verksamhet erhöll vi i slutändan mer än vi hade hoppats på.

Intäkterna för 2022 var enligt följande

- Medel från SLU Art databanken för nationell samordning motsvarande en halvtidstjänst
- Medel från SLU Art databanken för biogeografisk uppföljning (norminventering) – 75 000 kr
- Naturvårdsverkets bidrag till ideella miljöorganisationer – 384 000 kr
- Medel från Marie Claire Cronstedts stiftelse – 300 000 kr
- Medel från Naturvårdsverket för miljöövervakning – 1 000 000 kr

En del av detta har använts inom den nationella samordningen för att täcka kostnader för floraväktarläger, resor till olika lokalföreningar, möte med floraväktarrådet och uppdatering av floraväktarappen. Merparten av pengarna har gått vidare till de lokala botaniska föreningar som utför själva floraväxteriet. Pengarna har fördelats utifrån hur många lokaler som har väktats under året i respektive region.

Vi har fortfarande inte löst frågan om hur floraväxteriet ska finansieras på lång sikt. För 2023 års verksamhet har vi har sökt bidrag från Naturvårdsverkets ”Bidrag till ideella miljöorganisationers arbete” och från Alvins fond. Beslut om eventuell tilldelning väntas under våren. Vi tittar även på möjlighet till finansiering från annat håll. Dialogen med SLU Art databanken och Naturvårdsverket fortgår.

Tack

Stort tack till alla som på något sätt bidragit till Floraväktarverksamheten 2022!

Tack till er som har floraväktat. Tack till er som har tagit emot och introducerat nya floraväktare. Tack till er som spridit information om floraväxteriet, i TV, radio, olika tidskrifter och samtal med folk ni mött när ni varit ute och floraväktat. Tack till regionala samordnare för allt ni gör, det är inte lite! Tack till Naturvårdsverket, SLU Art databanken och Marie Claire Cronstedts stiftelse för finansiellt stöd.

Bilaga: Publicerat under året

Här listas en del av det som under året har publicerats om floraväxteriet och om rödlistade arter baserat på data från floraväxteriet. Kortare notiser om vad som är på gång har ej tagits med.

Svensk Botanisk Tidskrift och Vilda Växter

- Andersson, J. Y. *Lyckad röjning av kraftledningsgata med fältgentiana*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (4): 213
- Bergerson, K. & Lund, S. *Brunbräken*. Vilda Växter 2022 (2): 22–25
- Borgegård, S.-O. & Jennersten, O. *Lyckad flytt av backsippor*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (3): 180–185
- Carlström, I. *Drömsemester med nornainventering i Jokkmokk*. Vilda Växter 2022 (3): 4–7
- Lund, S. *Lyckat floraväktarläger med norna i fokus*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (4): 270
- Lund, S. *Östgötska rariteter i artbevarande trädgård*. Vilda Växter 2022 (3): 14–15
- Mattsson, T., Molander, O. & Post, P. *Ett varmare klimat utrotar ostronörten i Sverige*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (2): 82–89
- Rosquist, G. *Praktnejlikan behöver vår hjälp för att överleva*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (4): 243–251
- Ståhl, P. *Brokstarren som glömdes bort*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (3): 194–195
- Sundberg, S. *Finns Sveriges största ryllförekomst utanför Älvkarleby?* Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (1): 7
- Sundberg, S. *Hjälp till att leta efter norna!* Vilda Växter 2022 (3): 6
- Sundberg, S. *Två decenniers letande har ökat kunskapen om gulyxne*. Svensk Botanisk Tidskrift 2022 (2): 120–131

Regionala tidskrifter

- Alexandersson, H. *Fältgentianans förekomst i naturreservatet Bräcke ängar*. Natur på Dal 2022 (2): 2–9
- Andersson, J. Y. & Elmestål, M. *En lyckad insåning av tidig fältgentiana i Norrtälje kommun*. Daphne 2022 (2): 3–7
- Andersson, J. Y. & Hammar, G. *Restaurering av kraftledningsgata med fältgentiana i Norrtälje kommun*. Daphne 2022 (1): 8–16
- Andersson, S. *Luddvicker – en första floraväktarrapport*. Botaniska Notiser 2022 (2): 1–4
- Andersson, U.-B. & Gunnarsson, Th. *Silvriol floraväktade lokaler 2022*. Krutbrännaren 2022 (2): 62–64
- Bergerson, K. *Brunbräken i Sverige och Västergötland*. Calluna 2022 (1): 12–17
- Bratt, L. *Guckuskon återfunnen vid Rörmyrvallen*. Trollius No 55: 20–21, december 2022
- Bäckström, L.-Å. *Oväntat fynd av stor låsbräken*. Rödblåran 2022 (2)
- Frostberg, K. *Toppjungfrulin Polygala comosa eller jungfrulin Polygala vulgaris?* Daphne 2022 (2): 28–31
- Fröberg, L. & Svensson, R. *Storgröe – en högrest art som riskerar att lägga sig*. Botaniska Notiser 2022 (2): 5–14
- Gahnertz, R. *Raggträjon funnet även i Västergötland!* Calluna 2022 (3): 14–15
- Gahnertz, R. *Rödlistan för Bohuslän 2021 med senaste besök och antal lokaler*. Calluna 2022 (2): 11–16
- Guedj, M.-L. & Kristensson, G. *Klubbfibbla i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (2): 55–57
- Hagelin, G. *Botanisk utblick från Bodatrakter, Rättvik*. Trollius No 55: 18–19, december 2022
- Johansson, J. Th. *När är det dags att dödförklara en art? Del 4a Ogräs i vid betydelse*. Botaniska Notiser 2022 (2): 27–47
- Johansson, J. Th. *När är det dags att dödförklara en art? Del 4b Ogräs i vid betydelse*. Botaniska Notiser 2022 (3): 7–25
- Johansson, J. Th. *När är det dags att dödförklara en art? Del 5 Final, rättelser och namnregister*. Botaniska Notiser 2022 (4): 9–27
- Johansson, M. & Sahlin, E. *Floraväxteri i Västergötland 2022*. Calluna 2022 (2): 8–9
- Johansson, M. & Sahlin, E. *Rödlistan för Västergötland 2021 med senaste besök och antal lokaler*. Calluna 2022 (2): 2–7
- Kannesten, C. *Lite om hällebräcka i Bräcke ängar*. Natur på Dal 2022 (1): 22

- Kannesten, C. *Något om floraväkteri på Dal 2022*. Natur på Dal 2022 (2): 27
- Ljungstrand, E. *Två olika fjädergräs i Västergötland*. Calluna 2022 (4): 3–20
- Magnusson, M. *Klockgentiana i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (2): 19–26
- Magnusson, M. *Korrigerings och komplettering av floraväktarrapporten för dvärglin*. Botaniska Notiser 2022 (1): 34
- Nyström, S. *Buskvicker Vicea dumetorum ny för Dalarna*. Trollius No 55: 4, december 2022
- Oldhammer, B. *Första bekräftade fyndet av mellanlumner Lycopodium zeilleri i Dalarna*. Trollius No 55: 5–7, december 2022
- Olsson, K.-A. & Wigermo, Ch. *Hartmansstarr i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (3): 29–32
- Olsson, K.-A. & Wigermo, Ch. *Taggkörvel i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (4): 31–34
- Olsson, K.-A. & Wigermo, Ch. *Tofsäxing och sandtimotej – två vänner i sanden*. Botaniska Notiser 2022 (1): 1–4
- Olsson, K.-A. *Luddvärlök i Kristianstad*. Botaniska Notiser 2022 (2): 58–60
- Olsson, K.-A. *Ölandskungsljus i Österslöv – igen!* Botaniska Notiser 2022 (4): 39–40
- Persson, T. *Knölvial i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (3): 26–28
- Rydén, O. *Småtörel i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (1): 35–38
- Ståhl, P. *Floraväktarna 2021*. VÅX 2022 (1): 26–27
- Svensson, G. *Vittåtel fortsätter minska i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (1): 31–33
- Svensson, K. *Hylsnejlika i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (2): 51–54
- Svensson, K. *Praktnejlika i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (4): 35–38
- Thell, A., Persson, P.-E. & Emanuelsson, U. *Humlesugan och skottskogen – en jämförelse mellan Lolland och Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (1): 5–30
- Wahlström, R. *Floraväkteri i Nynäshamn 2021 – två höjdpunkter, ett magplask och en stor utmaning*. Daphne 2022 (1): 22–29
- Wigermo, Ch. *Jättemöja i Skåne*. Botaniska Notiser 2022 (3): 1–6
- Wittzell, H. *Dvärgagen vid Vombsjön 2013–2021, samt ett nyfynd vid Sövdesjön*. Botaniska Notiser 2022 (4): 1–8
- Zachrisson, E. *Hällebräcka i Uppland – uppkomst, utbredning och bevarande av en fridlyst och rödlistad skandinavisk endem*. Daphne supplement 2021: 1–104
- Ålind, P. *Hur mår den stora sandliljan Anthericum liliago idag p Öland?* Krutbrännaren 2022 (1): 3–8

Biogeografisk uppföljning

- Högdahl, A. *Biogeografisk uppföljning av norna Calypso bulbosa i Jokkmokks kommun – Delredovisning III inventering av nornalokaler år 2022 och sammanfattning av inventeringarna 2022–2022*. Länsstyrelsen i Norrbottens län
- Strid, Th. *Inventering av rödlistade kärlväxter i Padjelanta nationalpark 2022*. Naturcentrum AB
- Ståhl, P. *Inventering av snöfryle Luzula nivalis och några andra fjällväxter i Padjelanta 2022*.
- Sundberg, S. *Biogeografisk uppföljning – förslag till datainsamling och -hantering för delsystem kärlväxter*. Rapport SLU Artdatabanken
- Sundberg, S. *Biogeografisk uppföljning av kärlväxter i EU:s art- och habitatdirektiv, samordnad av SLU Artdatabanken 2020–2022*. Rapport SLU Artdatabanken
- Vahlström, I. *Uppföljning av brudkulla (Gymnadenia runei) 2022*.
- Vahlström, I. *Uppföljning av lappranunkel Coptidium lapponicum i Västerbottens län 2022*.
- Vahlström, I. *Uppföljning av myrbräcka Saxifraga hirculus på Vackermyran, Åsele lappmark 2022*.
- Wikberg, S. *Inventering av sandnejlika i Haväng och Vitemölla strandbackar, sydvästra Skåne 2022*.

Övrigt

- Naturmorgon i Sveriges Radio P1 2022-04-09. Flera längre inslag med floraväktaren Ingela Carlström. <https://sverigesradio.se/avsnitt/floravaktaren-letar-varblommor-och-prisade-naturvardaren-om-att-hitta-trost-i-naturen>